

**OD PROSTOVOLJCA
DO
AKTIVNEGA DRŽAVLJANA**

Vsebina

4 Uvod

To poglavje umešča priročnik v kontekst, v katerem je nastal, prav tako pa je predstavljen pregled ciljev.

7 Podajmo se na popotovanje učenja

To poglavje predstavlja popotovanja učenja, povzeta iz knjige Walk Out Walk On, raziskuje pa tudi vrednote učenja in razmišljanja o družbenih spremembah.

10 Prva aktivnost

Kaj te je oblikovalo? Aktivnost za podporo udeležencem pri razumevanju, kaj je oblikovalo njihov pogled na svet.

11 Druga aktivnost

Ko se želimo učiti. Aktivnost, ki raziskuje trenutke, ko je izkušnja učenja najmočnejša

13 Globalno učenje v prostovoljstvu

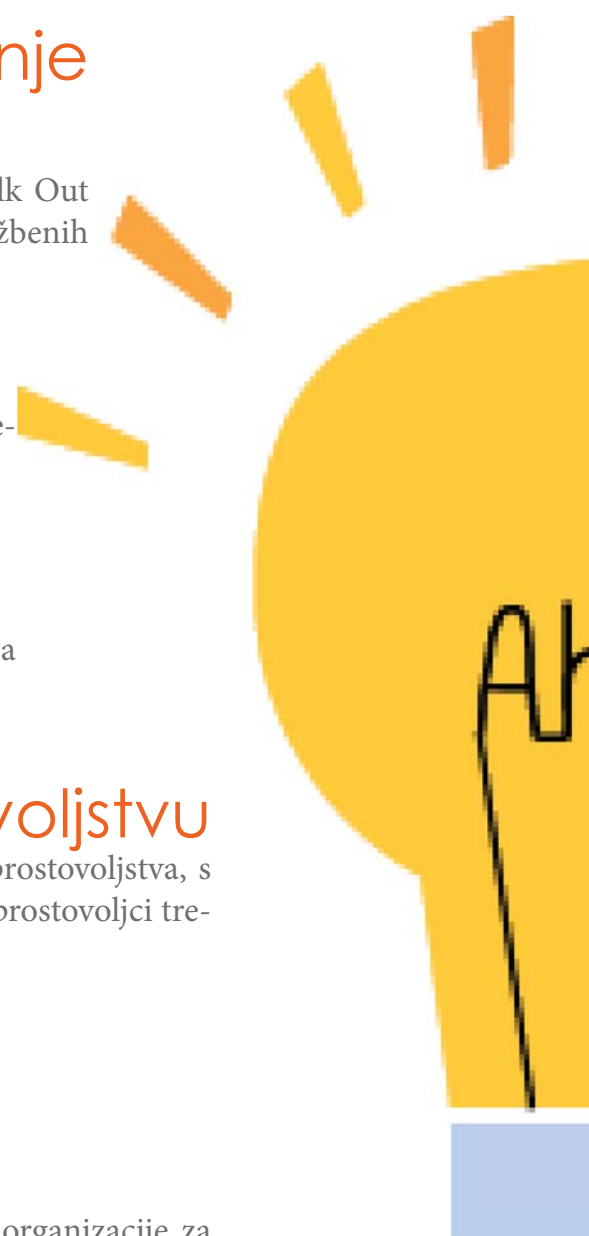
To poglavje raziskuje pomen izraza globalno učenje v programih prostovoljstva, s poudarkom na globalnem učenju kot procesu, skozi katerega gredo prostovoljci trenutno.

15 Aktivno državljanstvo v globalnem svetu/pomenu

To poglavje bo osvetlilo 6 »nasvetov« za prostovoljske pošiljajoče organizacije za podporo prostovoljcem, da bi postali aktivni globalni državljani. Raziskuje tudi, kako si prizadevati za bolj kritično globalno državljanstvo v mednarodnem prostovoljstvu.

20 Biti eno z okoljem, ki nas obdaja

Aktivnost za poglobljanje občutka za soodvisnost in povezanost z ostalim svetom.

22 Dan v življenju globalnega državljana

To poglavje želi doseči globljo soodvisnost in povezanost z ostalim svetom.

23 Na kaj mislimo, ko govorimo o participaciji?

To poglavje predstavlja participacijo: participacijo prostovoljcev v prostovoljskih programih in s pošiljajočo organizacijo, participacijo v državi globalnega juga z gostiteljsko skupnostjo in participacijo znotraj širše družbe, lokalno in globalno.

35 Moč in gledališče

To poglavje oriše delo Augusta Boala in prikaže nekatere načine, kako lahko s forumskim gledališčem razkrijemo temo »moči«.

37 Vrtiljak

Ta aktivnost uporablja metodologijo, ki omogoča refleksijo različnih udeležencev, vključenih v mednarodni prostovoljski projekt.

44 Zgodbe prostovoljcev

Zgodbi dveh prostovoljcev, ki sta potovala v Južno Afriko iz organizacij INEX-SDA (Češka) in Zavoda Voluntariat (Slovenija).

46 Zaključek

Ta aktivnost uporablja metodologijo, ki omogoča refleksijo različnih udeležencev, vključenih v mednarodni prostovoljski projekt.

44. Viri in literatura

Seznam virov in literature, uporabljenih za pisanje pričujočega priročnika

Uvod

Ta učni načrt smo razvili kot pripomoček pri potovanju skozi učenje od mednarodnega prostovoljstva do aktivnega državljanstva.

Kontekst

Smo skupina 7 organizacij iz držav EU, ki delujejo z evropskimi prostovoljci, ki so že imeli mednarodno prostovoljsko izkušnjo. Te so GVC Italia (Italija), Alianza por la Solidaridad (Španija), Inex-SDA (Češka), Zavod Voluntariat (Slovenija), Volunteurope (VB/Evropa), Deineta (Litva), Comlámh (Irska). Kot skupina organizacij s skupnim zanimanjem smo želeli graditi na zmožnostih znotraj naših organizacij, z drugimi organizacijami v Evropi in po svetu, da bi poglobili vseživljensko učenje in sodelovanje prostovoljcev v mednarodnem razvoju. Porodila se je ideja, da bi delili primere dobrih praks globalnega učenja v prostovoljstvu preko oblikovanja in izvedbe skupnega učnega načrta, da bi s tem vključevali prostovoljce povratnike iz projektov (od tu naprej le prostovoljci povratniki), v trajno delovanje za globalno pravičnost. Pričujoči dokument je rezultat te začetne ideje in s tem upamo, da bo vsebina omogočila tistim, ki delajo s prostovoljci, da se bodo zmožnosti in sposobnosti prostovoljcev za naslavljanje strukturnih in temeljnih vzrokov neenakosti in nepravilnosti še povečale in bodo lahko sodelovali pri družbenih spremembah.

Z osebnimi izkušnjami z delom v lokalnih skupnostih imajo prostovoljci povratniki moč in voljo za mobilizacijo več ljudi za delovanje proti revščini in nepravilnosti s tem, ko promovirajo trajnostni način življenja in spreminjanje odnosa do globalnega juga in tamkajšnjih družb. Sami so neposredno izkusili posledice neenakosti in nepravilnosti v drugih državah, zato lahko doma svoje znanje razširjajo in s tem ozaveščajo javnost. Lahko razmišljajo o strukturah in ovirah, ki so skupne njihovim domovinom in državam, v katerih so prostovoljno delali, s tem pa lahko prepoznajo načine, kjer so obstaja 'status quo', se temu postavijo po robu ter izzovejo spremembe.

Cilj priročnika...

Učni načrt stremi k temu, da bi prostovoljske pošiljajoče organizacije čim boljše vodil pri podpori prostovoljcev in jih učil, kako kritično razmišljati o izkustvenem krogu učenja: to je ključnega pomena na poti od mednarodnega prostovoljstva do aktivnega državljanstva, a vendarle pogosto spregledano. Pomembno je, da pomagamo prostovoljcem pri tem procesu, saj se tako lahko razvijejo v aktivne državljanke, ti pa lahko dosežejo spremembe v strukturah, ki ustvarjajo in nadaljujejo svetovno lakoto in neenakost.

Uporaba priročnika

Priročnik niza izkušnje sedmih evropskih organizacij, ki delajo z mednarodnimi prostovoljci, zato učni načrt vsebuje kontekstualne informacije in aktivnosti, ki so povezane z različnimi stopnjami na potovanju učenja. Pomembnost nenehnih raziskav se zrcali v vsebini: osredotočamo se raje na nekatere primere in ključna vprašanja, ki jih moramo vprašati, ne podajamo pa seznama vnaprej določenih odgovorov. Upamo, da bo tak pristop pomagal organizacijam pri njihovem delu in spodbujanju radikalno novih pogledov na svet in novih načinov medsebojnega sodelovanja, za uspešnejše soočanje z izzivi, s katerimi se spopadamo povsod po svetu.

V priročniku so nanizane teme in podporne aktivnosti, ki jih lahko raziskujete s svojimi prostovoljci. Kot takega ga lahko preberete od začetka do konca ali pa prelistate le dele, ki so trenutno primerni in smiselni za vas.

Zahvale

Posebna zahvala gre vsem, ki so sodelovali pri pripravi tega priročnika:

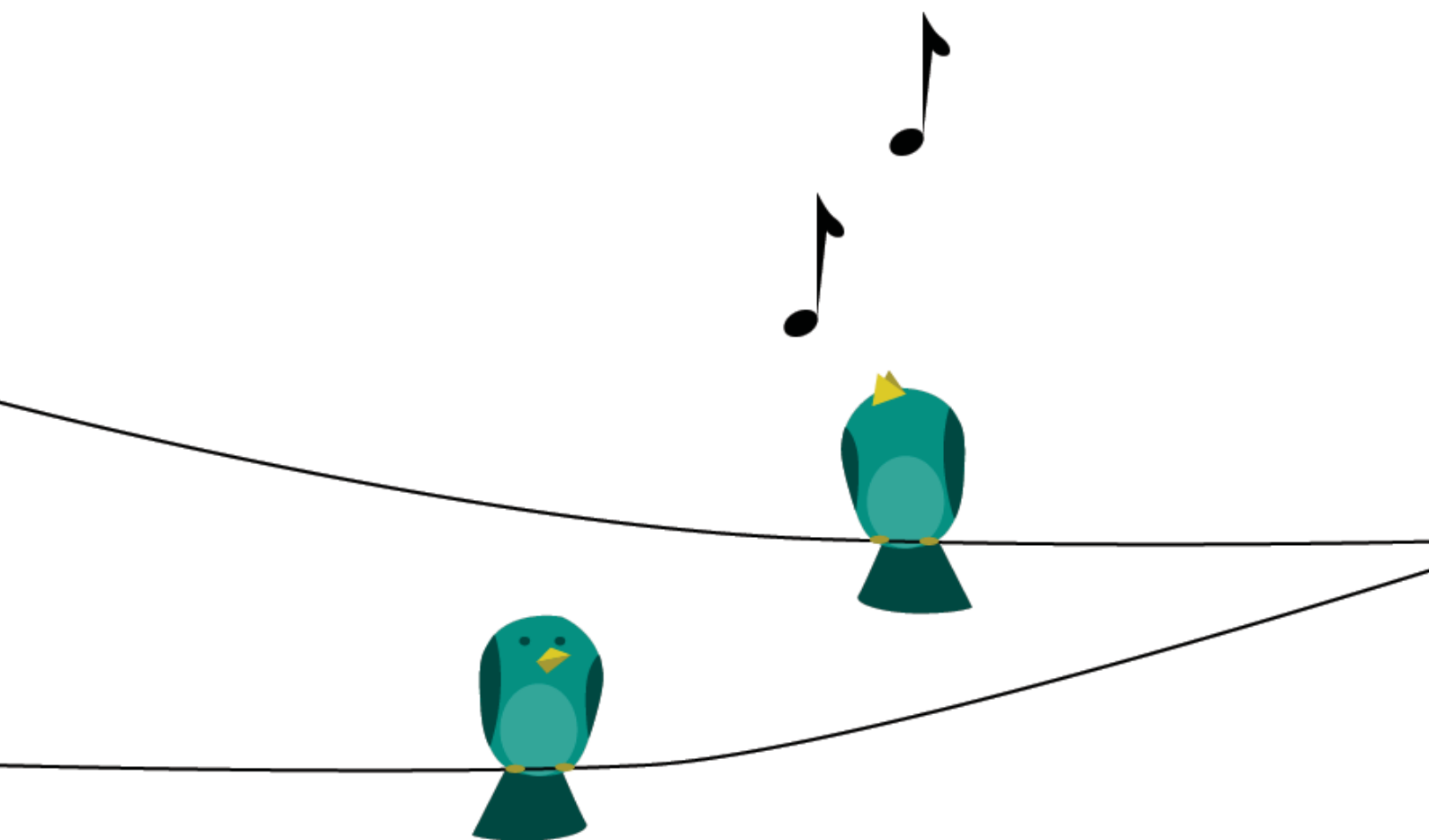
Veronika Uhlířová (Inex-SDA), Nerijus Jankauskas (Deineta), Maria Chiara Lesi (GVC Italia), Sandra Victoria Salazar (Alianza por la Solidaridad), Jara Henar (Alianza por la Solidaridad), Blanka Rihter (Zavod Voluntariat), Katja Celin Yere (Zavod Voluntariat), Piotr Sadowski (Volunteurope), Charo Lanao Madden, Kevin Murphy (Nurture Africa), Helen Walmsley (Voluntary Service International), Elena Hermosa, Caroline Murphy (Children in Crossfire), Tommy Bergin (Comhlámh) and Dervla King (Comhlámh).

Oblikovanje in prelom je delo Dore Ajduković.

Grainne O'Neill (Comhlámh) je odigrala ključno vlogo pri sestavljanju priročnika: s svojo strokovnostjo in kreativnostjo nas je vodila skozi vse stopnje razvoja in za to se ji od srca zahvaljujemo.

Zelo smo hvaležni tudi DEEEP za finančno podporo, ki je pričujoči projekt omogočila.

DEEEP je projekt, ki ga je sofinancirala Evropska unija.

PODAJMO
SE NA

I

POPOTO-
VANJE
UČENJA

Prostovoljstvo v mednarodnem kontekstu ne pomeni le odpraviti se v tujino, obkljukati še ene izkušnje več in se vrniti domov, potem pa nadaljevati s svojim življenjem kot prej. Mednarodno prostovoljstvo je izobraževalno popotovanje, ki se prične tisti trenutek, ko se porodi želja po potovanju v tujino in lahko traja skozi celotno posameznikovo življenje.

Priročnik je napisan z vidika izobraževalnega popotovanja v okviru mednarodnega prostovoljstva. Manj poudarja časovni okvir, kdaj se omenjeno učenje zgodi in se bolj posveča načinu, kako se to zgodi ter kako lahko organizacije negujemo vseživljenjsko učenje prostovoljcev, s katerimi delamo. Izraz, ki ga bomo uporabljali za ta pristop je globalno učenje: ne bomo pa se osredotočali na samo definicijo tega pojma, temveč bomo uporabili principe in pristope globalnega učenja pri spodbujanju preobrazbe in podpore prostovoljcem pri njihovem potovanju v smeri, da postanejo aktivni državljani. Mednarodna prostovoljska izkušnja je neprecenljiva priložnost za celotno doživljanje izkušnje, ki ima mnogokrat pomemben in dolgotrajen vpliv na prostovoljca. Učenje, ki je posledica tega, se odmika od knjig in izpitov in se približuje učenju, ki ga živiš in izkusiš.

Aktivno učenje vključuje celotno osebnost, ne le intelekta. Ko ljudje nekaj poskušajo narediti in jim uspe ali pa spodleti, to sproži čustva; ta pa imajo vpliv na to, kako si kaj zapomnimo.»

Povzeto po: Active Learning, www.changingminds.org

Najboljše življenjske lekcije so tiste, ki se jih naučimo skozi izkušnje, kajti te imajo velik vpliv na to, kako vidimo svet, na veščine, ki jih razvijemo, in lahko vplivajo na naše nadaljnje življenje. Prostovoljno delo v državah globalnega juga je dragocena življenjska izkušnja, ki ima velik vpliv na prostovoljce, vključene v ta program. Osebnostne in poklicne veščine, ki jih prostovoljec pridobi z izkušnjo mednarodnega prostovoljnega dela, so edinstvene in prostovoljca oblikujejo na način, kot ga samo branje knjig ne bi moglo nikoli. Čar je v sami izkušnji in v tem, kako ta zleze pod kožo v samo strukturo izkušenj, ki jih živimo.

Walk Out,
Walk On

Margaret Wheatley and Deborah Frieze sta začetnici in pobudnici sprememb, ki sta s knjigo Walk Out Walk On (2011) začeli gibanje, nekakšno povabilo in popotovanje skozi učenje za vse, ki si drznejo 'živeti prihodnost zdaj'. Knjiga in spletna stran www.walkoutwalkon.net razumeta popotovanje skozi učenje kot nekaj, kar je bila na začetku 'radovednost in želja, da bi izkusili drugačen način razmišljanja in življenja kot je naš ... kot korak izven že znanega in odkritje ljudi v drugih kulturah in krajih, ki dosejajo zastavljene cilje tako, da verjamejo v svoja prepričanja in domneve, ki so precej drugačna od običajnih modrosti' (xv, 2011).

Prostovoljci, ki vstopijo v programe prostovoljstva v državah globalnega juga, naredijo korak izven lastne cone ugodja v neznanu in s tem izzovejo in zamajajo svoj dotedanji prevladujoči pogled na svet. Preobrazbeno učenje ni tako zaželeno kot je neizogibno, zato je pomembno, da znamo to podpreti tako, da bo to varen prostor za učenje, kjer bodo posamezniki lahko razpravljali o drugačnih pogledih na svet ter razumeli, da je njihov pogled na svet nepopoln in ne predstavlja celotne slike.

“Trenutki zmedenosti so odlična priložnost, da se posvetimo svojim mislim in sprejmemo te trenutke, se z njimi soočimo in dovolimo, da nas presenetijo. Vsak tak trenutek je priložnost, da se srečamo z našimi mislimi, smo pozorni na naša prepričanja in domneve. In da smo odprti za spremembe. (stran 15, 2011)”

Če zavedno vstopimo v ta svet neznanega, polnega učne snovi in podpremo prostovoljce, da spoznajo svoj zorni kot ter kaj ga je oblikovalo, lahko to prinese odlične učne rezultate, ki bodo brez dvomapreoblikovali njihova življenja in način videnja, kako svet razvija naprej.

*Živi, kot da boš jutri umrl.
Uči se, kot da boš večno živel.*

Mahatma Ghandi

“Prebral sem, da so Afričani po celem svetu povezani s suženjstvom, vendar to ni res. Povezani smo s trdoživostjo, ki je del evlucijske zmožnosti za življenje in rast ter ljubezen kljub vsem preprekam.”
J. Nozipo Maraire, zimbabvejski avtor in zdravnik, citat iz “Walk Out Walk On”, str 102

V priročniku smo se raje, kot da bi se osredotočili okoli ‘kontinuumu’ časa (pred odhodom, na projektu in po vrnitvi), osredotočili na sedanost pri globalnem učenju s prostovoljci, kajti globalno učenje je nekaj, kar traja, kar se lahko dogaja neprestano kjerkoli so.

Učenje in sprememba

Če se pomaknemo na naslednjo raven in uporabimo ta zorni kot učenja kot potencial za družbene spremembe, ima življenje in delo v skupnostih, kamor gredo prostovoljci, lahko izredno pozitivne rezultate. To se začneja z našim in prostovoljčevim prepoznavanjem in osvobajanjem iz jarma post-kolonializma, ki se po navadi zrcali v pokroviteljski motivaciji (velikokrat dobronamerno), da državam globalnega juga pomagamo s kritičnim učenjem in zavednim odkrivanjem stvari, ki so izoblikovale našo perspektivo. Šele potem se lahko prostovoljci svobodno učijo od skupnosti, kjer bodo v tistem trenutku živeli, šele takrat lahko resnično prehodijo s posamezniki teh skupnostmi del njihovih realnosti, vključno z učenjem, kaj skupnosti že delajo v odgovor na izzive, s katerimi se soočajo.

Zgodbe in primeri sprememb iz skupnosti iz drugih delov sveta, tako drugačnih od naše skupnosti, so lahko čudovita popotnica, ki jo prostovoljci prinesejo s seboj domov v svojih nahrbtnikih in kovčkih:

Kaj se že dogaja v teh skupnostih, kar deluje?
Kaj se lahko naučimo iz trdoživosti in pristopa ljudi v teh skupnostih?

Se tu dogaja kaj, kar lahko z globalnega juga prenesemo v države globalnega severa (npr.: trdoživost, trajnostni razvoj, kreativni načini reciklaže odpadkov, življenja v skupnosti, itd)?
Kateri so načini upravljanja družbenih in globalnih sprememb, ki jih lahko delimo in jih nadgradimo med skupnostmi po svetu?

Dnevnik učenja

Dnevnik učenja se v prostovoljskih programih uporablja kot orodja za refleksijo in izpraševanje ter deluje kot spremljevalno orodje prostovoljcu skozi prostovoljsko izkušnjo in po njej. Obstaja več različnih oblik:

► Nestrukturirani (prazni) dnevnik

Povabite prostovoljce, naj jih okrasijo na prvi srečanju in naj vanje sproti pišejo; fokus naj bo na individualni (nevidni) refleksiji ter na prostovoljčevi motivaciji za uporabo;

► Strukturirani dnevnik

Že pripravljena vprašanja kot iztočnice za spodbujanje refleksije, ki jih lahko organizacija zasnuje glede na želen fokus. Povratna informacija, ki je bila pridobljena v irski raziskavi (Comhlámh, 2013) je pokazala, da so prostovoljcem všeč vprašanja kot iztočnice, hkrati pa cenijo razmerje med vprašanji odprtega tipa, ki spodbujajo razmislek in praznimi prostori, kamor lahko prosto vpišejo svoje misli, ki so jih izzvala vprašanja;

► Akreditacija

Priznanje veščin in kompetenc prostovoljcem ter njihov učni proces skozi izkušnjo mednarodnega prostovoljstva je lahko dragoceno pri izbiri karierni poti in za osebni/poklicni razvoj prostovoljca. Takšni učni dnevniki so povezani z dogovorjenim formatom (formalnim ali neformalnim) in navadno predstavljajo akreditirano obliko učenja. Primeri vključujejo Youthpass (v programu Erasmus+ za prostovoljce, mlajše od 30 let).

To je izvleček iz dnevnika učenja, ki ga je razvila skupina »Volunteering and Development Education Group« v organizaciji Comhlámh. Dnevnik je zasnovan kot priročnik, ki podpira prostovoljca skozi njihov program tako, da ponuja prostor za beleženje osebnih refleksij.

Kaj te je izoblikovalo?

Cilji aktivnosti

Podpora udeležencem, pri razumevanju, kaj je oblikovalo njihov pogled na svet.

Dolžina aktivnosti

Ena ura

Potrebujemo:

- veliko ustvarjalnih pripomočkov! Stare revije (še posebej revije s temami o svetovni pravičnosti, kot so New Internationalist, National Geographic, itd)
- lepilo
- škarje
- papir A3

Izvedba aktivnosti/delavnice

Pojasnite udeležencem, da si bomo pri tej aktivnosti vzeli nekaj časa za vsakega posameznika. Najprej se v skupini pogovorite, kaj lahko oblikuje posameznikov pogled in njegovo izkušnjo sveta. Mogoči so primeri: družinski vplivi, izobrazba, kultura, pomembni dogodki in ljudje, spol, itd. Vsak posameznik lahko na svet gleda drugače in edinstveno, kljub temu pa dopustite, da so med kulturami in znotraj nje lahko podobnosti.

Vsi naj vzamejo papir A3, po sobi pa naj bodo razporejeni ustvarjalni pripomočki.

Povabite udeležence, naj razmišljajo o različnih vplivih na njihov pogled na svet. Za to naj imajo na voljo nekaj minut, da si zabeležijo svoje misli.

Nato jih povabite, naj naredijo kolaž iz pripomočkov. Na njem naj bodo predstavljene različne stvari, ki so vplivale nanje. Za to naj imajo na voljo od 30-40 minut časa (odvisno, kako hitri so). Med ustvarjanjem je lahko prižgana glasba.

Vse kolaže skupaj razstavite po sobi. Vsi naj se sprehodijo med njimi, jih komentirajo in opazujejo. Pojavile se bodo lahko zanimive podobnosti med kolaži.

Za zaključni razmislek lahko vprašate naslednja vprašanja:

Ali se spomnite primera, kjer je bil vaš pogled na svet drugačen od pogleda nekoga drugega ali skupine?

Kako si se pri tem počutil/a? Kako si na to reagiral/a?

Kakšen poduk si dobil/a iz te situacije – nekaj, kar lahko uporabiš pri naslednjih srečanjih, kjer se bodo kresala mnenja (npr: na projektu prostovoljnega dela v državah globalnega juga – bodisi znotraj skupine prostovoljcev ali pa s sodelavci iz gostiteljske skupnosti?)

Kako ravnati v takšni situaciji in kaj se iz nje lahko naučim?

Hočemo se učiti!

Cilji aktivnosti

Aktivnost predstavlja možnost, da udeleženci prepoznajo in predstavijo svojo najboljšo izkušnjo učenja.

Dolžina aktivnosti

Ura in pol.

Potrebujemo:

- liste papirja A5 z vprašanji za vsako osebo

Izvedba aktivnosti/delavnice

Moderator predstavi metodo vodenja sprememb z afirmativnim pristopom (Appreciative Inquiry - AI), to je proces, ki se osredotoča na iskanje tistega, kar je že dobro in deluje v določeni situaciji, pri posamezniku, organizaciji, itd. Proces sledi ciklu: odkrij, sanjaj, oblikuj in naredi. Ta proces bomo uporabili pri raziskovanju, kako se lahko prostovoljci proaktivno učijo medtem, ko so v državi globalnega juga na projektu.

ODKRIJ: Vsakega udeleženca povabite, naj naredi svoj prvi korak sam – glej izročke spodaj! Naj pomislijo na čas, ko so se 'dobro učili' – to je čas, ko so šli skozi proces učenja, ki je naredil nanje močan vtis in je bil transformativen. Pod vprašanje Kaj si ti naredil/a, kar je delovalo in kaj so drugi naredili, kar je delovalo? Naj pišejo o takšni izkušnji. Povabite jih, naj si zapišejo nekaj misli o teh vprašanjih.

Potem naročite udeležencem, naj gredo na sprehod v parih in delijo svoja razmišljanja o času, ko so se uspešno učili. Spodbudite tistega, ki drugega poslušaja, naj bo aktiven pri poslušanju, naj daje podvprašanja in naj bo spodbuden. Zagotovite dovolj časa, da bosta oba udeleženca lahko govorila (skupaj 30 – 40 minut). Še vedno v parih: naj skupaj ugotovita, kateri elementi so skupni trenutkom najboljšega učenja.

SANJAJ: Ta stopnja premosti najboljše 'kar je' z ugibanjem ali intuicijo tega, 'kar bi lahko bilo'. Ta stopnja se raztega od področja statusa quo, izzove splošna predvidevanja ali rutino in pomaga predlagati realne možnosti, ki predstavljajo zelene možnosti za posameznika. Udeleženci naj si zamislijo prihodnost, kjer so vrhunci zgodbe, ki so jo pripovedovali vsakdanja realnost in si predstavljajo, kakšne bi bile pozitivne učne izkušnje, če bi bile vse situacije enake kot tiste, o katerih ste govorili? Kakšni so pogoji, ki omogočajo najboljše učenje?

OBLIKUJ: Na tej točki povabite udeležence, da vsak zase napišejo korake, ki jih lahko naredijo, da bo njihovo učenje kar najboljše in da bodo negovali pro-aktivno participacijo na svojem popotovanju učenja na projektu prostovoljstva. Na stopnji oblikovanja naj razmislijo o konkretnih in dejanskih korakih, ki jih lahko naredijo (npr: pisanje, prostor za razmišljanje, itd) in naj jih dopolnijo ali preoblikujejo tudi med dejanskim projektom. Spodbudite jih, naj se na projektu globalnega učenja nenehoma učijo, kot so si to zastavili med to aktivnostjo.

Za nekatere bo Učni dnevnik omogočil ta proces. Če je možno, naj se osredotočijo na učni dnevnik, ki ga bodo lahko uporabili na prostovoljnem delu v državi globalnega juga. V nasprotnem primeru lahko med delavnico namenite nekaj časa za to, da ustvarijo svoj dnevnik učenja – dogovorite se, na katera vprašanja za refleksijo bi radi dobili odgovore, ko bodo na projektu v državi globalnega juga in naj imajo tudi prazen prostor za nestrukturirane misli. To naj bo pripomoček, ki ga lahko uporabijo, ko so na projektu in pozneje.

POŽANJI REZULTATE: To delamo skozi celoten prostovoljski program – refleksija in učenje se lahko začne preden prostovoljci odidejo in se bi morala nadaljevati še dolgo po tem, ko so že nazaj.

IZROČEK

Opiši situacijo, ko si doživel najboljšo izkušnjo aktivnega učenja. Lahko se je zgodila kjerkoli, tako v formalnem kot v neformalnem okolju.

Kdaj in kje se je to zgodilo? Kdo je bil soudeležen? Kaj se je zgodilo in kako se je zgodilo?

Kaj je značilno za primer, ki si ga izbral/a?

Kateri faktorji so omogočili učno izkušnjo? Naštej jih nekaj.

S katerimi besedami bi opisal/a spremembo, ki se je zgodila v tebi zaradi te izkušnje?

Vir: Ta aktivnost je del priročnika 'Partners Intercultural Companion to Training for Transformation: exercises, processes, resources and reflections for intercultural work', avtorjev Maureen Sheehy, Frank Naughton and College O'Regan.

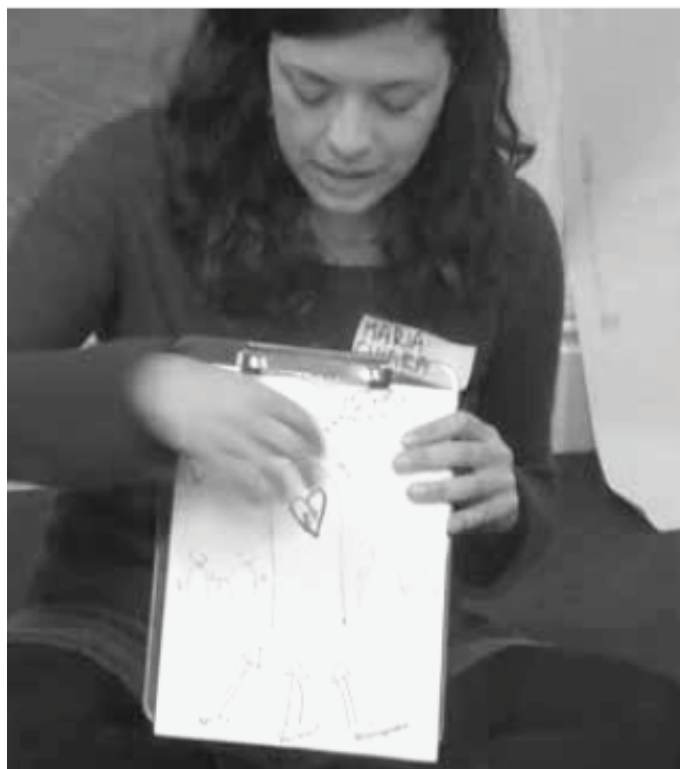
GLOBALNO UČENJE V PROSTOVOLJSTVU

II

Globalno učenje v prostovoljstvu vključuje predstavitev globalnih problemov skozi ves čas prostovoljnega dela (pred odhodom, med projektom v državi globalnega juga in po povratku). Gre za razvoj veščin kritičnega razmišljanja in spraševanja – samih sebe in za iskanje razlogov, ki se skrivajo za nepravilnostjo in neenakostjo.

Globalno učenje pomeni učenje z različnih perspektiv, še posebno učenje od sodelavcev in soudeležencev v državi globalnega juga, v kateri prostovoljec dela. Pomeni tudi izpraševanje in poglobljanje prostovoljčevih pogledov na svet, ustvarjanje medkulturnega učenja in solidarnosti med kulturami. Gre za participacijo – aktivno participacijo skozi prostovoljsko izkušnjo in participacijo na ravni aktivnega globalnega državljanstva, kakorkoli že se to kaže pri vsakem posamezniku. Posadimo semena radovednosti, ki rastejo z vnemo prostovoljcev za učenje in aktivno globalno državljanstvo še dolgo po tem, ko so pristali na domačem letališču. Gre za gostiteljske skupnosti, za poslušanje in sodelovanje v njihovi izkušnji razvoja. Gre za prostovoljske pošiljajoče organizacije, ki imajo samozavest in strokovnost za obveščanje, postavljanje izzivov in vključevanje globalnega učenja znotraj in preko prostovoljske programe na način, da globalno učenje postane integralni pristop k izvedbi teh programov. Dogaja se zdaj, povezujemo programe z aktualnimi vprašanji in se skupaj s prostovoljci odločamo, kaj je potrebno narediti takoj, ne glede na stopnjo prostovoljske izkušnje, na kateri se prostovoljci nahajajo – sedaj je vedno pravi trenutek, da smo aktivni državljani in globalno učenje je vedno pravi način, da to uresničimo.

Da bi lahko bolje pojasnili in razumeli pomen globalnega učenja v prostovoljstvu, je tukaj nekaj razmišljanj sedmih organizacij, ki so zasnovale ta priročnik.

Mariachiara pojasnjuje svoje razumevanje globalnega učenja v prostovoljstvu.

„Že samo prostovoljno delo kaže na to, da želiš stvari spremeniti. Globalno učenje se dotakne srca in razuma, to pa vodi v akcijo, ki vedno izhaja iz aha trenutkov, in vodi do želje po delovanju. Prostovoljstvo se dotakne mnogo ljudi, ki jim ga omogočijo razne organizacije in viri.“

Globalno učenje in prostovoljstvo sta...

Preko prostovoljnega dela lahko doživimo 'aha trenutke' in to lahko vodi do različnih stvari. Globalno učenje lahko predstavlja prostor za izkušnje in refleksijo, kar spreminja naš odnos. Emocije so res pomembne pri globalnem učenju.

Že sama gesta prostovoljstva kaže na to, da si želiš sprememb. Globalno učenje se dotakne srca in razuma, kar vodi v akcijo, ta pa izhaja iz 'trenutkov uvida', kar vodi k želji po delovanju. Prostovoljstvo se dotakne mnogo ljudi, in to jim omogoči podpora drugih ljudi, organizacij in virov.

Prostovoljstvo se nikoli ne konča, vedno smo na tem popotovanju. Globalno učenje je tisto, kar poganja kolesa dobrega prostovoljskega dela. Moramo komunicirati z drugimi (tako na kolesu kot na istem popotovanju), da bi razvili svoje ideje in znanje – kajti ne kolesarimo sami. Prostovoljstvo, ki je obogateno z globalnim učenjem je gonilo razvoja za okolje in ljudi okoli nas, kajti nanje vpliva pozitivno in zaradi tega si želijo biti pro-aktivni.

Globalno učenje pomaga prostovoljcem, da se usmerijo v pravo smer, prostovoljstvo pa pomaga globalnemu učenju ostati bistveno. Globalno učenje predstavlja veliko sliko, ki jo prostovoljstvo podpira

(ELR) leta 2015

Analiza, ki je bila leta 2011 izvedena med 19 prostovoljskimi pošiljajočimi organizacijami na Irskem (Comhlámh, 2011), je pokazala, da se vloga globalnega učenja znotraj prostovoljskih programov kaže na naslednje načine:

- Globalno učenje kot del osrednjih principov in organizacijskih pristopov;
- Globalno učenje kot izkušnja v državi globalnega juga;
- Globalno učenje kot ozaveščanje o temah globalne pravičnosti na Irskem;
- Aktivnosti globalnega učenja, v katere se je mogoče vključiti po vrnitvi v domovino;
- Nekatere organizacije so omenile, da globalno učenje ni bilo središčnega pomena ali pa sploh ni bilo del njihovih organizacij

Razmislite o različnih načinih, na katere lahko globalno učenje postane prepoznavno znotraj prostovoljskih programov in kakšno vlogo ima pri tem vaša organizacija.

Aktivno državljanstvo v globalnem svetu

III

Prostovoljci so aktivni državljani preko doprinosa državi globalnega juga, pa naj bo njihov doprinos skupnosti, kjer delajo, majhen ali velik. Kljub temu bi zamujali veliko priložnost, če bi bilo aktivno državljanstvo omejeno le na doprinos v državi globalnega juga.

Mednarodno prostovoljstvo kot izkustveno učenje se lahko vtisne v življenja prostovoljcev kot priložnost za aktivno državljanstvo še dolgo po končani mednarodni prostovoljski izkušnji. Kaj torej mislimo z aktivnim državljanstvom in kakšna je naloga prostovoljskih pošiljajočih organizacij, ki spremljajo prostovoljce skozi njihova življenja aktivnih državljanov?

Izziv, ki ga je skupnosti nevladnih organizacij naložila raziskovalka Kate Nash v članku „Global Citizenship as Showbusiness“ (2008), se nanaša na vprašanje, kako ‚nacionalne‘ državljane spremeniti v ‚globalne‘, in paradoks (upodobljen s protislovno ilustracijo v kampanji »Make Poverty History«), če bi se resnično želeli dokazati kot državljani sveta in izzvati globalne strukture za zmanjšanje revščine, ali bi se bili pripravljene odpovedati svojim privilegijem in bogastvu? Nasheva postavlja nevladnim organizacijam neprijetno vprašanje – ali delujemo za agendo proti revščini znotraj obstoječih svetovnih vladajočih struktur, ki ohranjajo revščino ... ali bi morale biti nevladne organizacije zagovornice ‚proti-kapitalističnih‘ in ‚proti-globalizacijskih‘ programov in zavrniti te institucije in strukture za dobro enakovrednega sodelovanja vseh narodov?

To je eno od vprašanj, na katerega morate odgovoriti, da bi razumeli, kakšne vrste globalno državljanstvo želite spodbujati med svojimi prostovoljci – tako, ki deluje v že obstoječem sistemu ali tako, ki si prizadeva za radikalne spremembe v svetu. Kako daleč so prostovoljci pripravljene iti v želji po spremembi sveta, čeprav to pomeni, da bodo morali spremeniti svoje mesto v tem svetu?

Gre za premik v pogledu na svet, z namenom, da bi prostovoljci razumeli aktivno državljanstvo kot angažirani državljani globalnega severa, da si bodo lahko zastavljali vprašanja o svoji vlogi pri izzivih sistema, ki nenehno poganja kolesa nepravčnosti.

Da je lahko uspela, so morali pri kampanji Make Poverty History (Izkoreninimo revščino) najprej poskrbeti, da so ljudje razumeli svoj delež v globalni skupnosti, ki je intimno povezana z življenji daleč stran ... preko svetovnega gospodarskega sistema, kjer niso sami le super-privilegirani bogataši v razmerju z ostalimi, ampak tudi državljani vplivnih držav na vplivnem položaju, ki lahko spreminja možnosti za življenje ostalih soljudi po svetu. Le če nacionalni državljani razumejo globalne državljane kot sposobne in dolžne držati politike za besede in jih prepoznati kot odgovorne za sistemske krivice, če jim damo odgovornost, da pospešijo svoje ‚nacionalne interese‘, bodo politiki spreminjali ‚vsakdanjo inertno politiko‘.

– Nash, 2008

ŠEST NASVETOV

Kakšna bi morala biti vloga prostovoljskih pošiljajočih organizacij pri podpori prostovoljcev, da bi postali aktivni državljani?

Sedem sodelujočih organizacij si je zastavljalo vprašanje o vlogi organizacij pri podpori prostovoljcem, da postanejo aktivni državljani. Začeli smo pri razumevanju koncepta aktivni državljan: izhajajoč od tega, smo ustvarili nekaj nasvetov za organizacije o tem, kako najbolje spodbujati aktivno državljanstvo med prostovoljci.

1 DRŽITE SE SVOJIH NAČEL IN VREDNOT

Zavedajte se vaših vrednot v organizaciji: zagotovite, da jih tudi prostovoljci poznajo in razumejo (preverite skupaj z njimi)

Ustvarite prostor za diskusije o določenih vprašanjih, temah, trenutnih problemih in izzivih, tako izzivih socialne pravičnosti kot tudi izzivih znotraj organizacije in prostovoljskega programa

Sredstva iščite le na podlagi tega, kar čutite, da je pomembno in promovira vaše vrednote. Ne iščite sredstev zaradi sredstev samih ali pri financerju, ki bi od vas zahteval, da potlačite svoje vrednote (npr. banka, naftno podjetje, itd)

2 VKLJUČITE PROSTOVOLJCE

Vključite prostovoljce v svojo organizacijo. Povprašajte jih o pomembnih vprašanjih, ki bodo obogatila vaše razumevanje kot organizacijo. To lahko na primer storite na letnem srečanju organizacije

Povabite jih na dogodke in konference in jim omogočite, da prispevajo znanja, ki so jih pridobili

Vključite prostovoljce na pomenljiv način v strukturo vaše organizacije, npr. lahko se pridružijo upravnemu odboru

Ne kontaktirajte jih le, ko nekaj potrebujete! Vključite jih in bodite odprti za nove ideje in aktivnosti, ki izhajajo iz njihovih pobud. Ne vključujte jih le v omejene aktivnosti, ki ste jih zanje ustvarili

3 DOBROBIT IN DOBRO POČUTJE

Poskrbite za svoje prostovoljce – najprej zato, ker je to prav in odgovorno od vas. Če boste zanje poskrbeli, bodo verjetno hoteli ostati in postati del vaše organizacije

Ponudite jim pomoč, tako na daljavo (npr. povezave z ostalimi prostovoljci, uporaba komunikacijskih kanalov in socialnih omrežij) in podporo v organizaciji (osebno, središča za srečevanja, itd)

Poročanje (»debriefing«) – bi moralo biti bistvenega pomena za vsakega prostovoljca (tako delovno kot osebno). Vsakdo, ki ponuja osebno poročanje, mora biti za to usposobljen, poročanja so namreč zaupne narave (in niso namenjena kot povratna informacija za organizacijo). Najbolje je, da vsakemu prostovoljcu ponudite srečanje za osebno poročanje, kajti le tako poročanje postane norma in ne izjema

Bodite pazljivi na razočaranja – ko se prostovoljci vrnejo domov, so včasih še bolj razočarani nad razvojem kot pred začetkom – poskrbite zanje in vzemite taka vprašanja v zakup, še preden prostovoljce 'bombardirate' s prošnjami in nešteto ponudbami za nadaljnje sodelovanje

Med prostovoljci promovirajte načine za 'samooskrbo', ki se jih bodo lahko posluževali med projektom in jim bodo v pomoč tudi pri izzivih in stresu v prihodnosti. Orodji, kot sta osredotočenost na sedanost oz »mindfulness« in spoprijemanje s stresom, sta vedno priročni, tako za prostovoljca, kot za vključevanje v usposabljanja prostovoljcev

4 NUDITE JIM USPOSABLJANJA

Poskrbite za obvezna usposabljanja na vseh stopnjah prostovoljske izkušnje – pred odhodom, med delom v državi globalnega juga (če je to primerno) in, zelo pomembno – po vrnitvi, kajti včasih lahko navdušenje na tej točki popusti, zato jim vzbudite nepremagljivo željo, da se ga bodo želeli udeležiti

Povabite bivše prostovoljce kot goste ali moderatorje – usposabljanju bodo doprinesli kredibilnost, vendar poskrbite, da so pred tem že predelali svojo izkušnjo in prihajajo na usposabljanje nepristranski

Raziščite možnosti usposabljanj za prostovoljce preko spleta, ki niso v bližini ali imajo težave z dostopom

Poskrbite za posebne prostore za usposabljanja, kjer boste nove ideje prostovoljcev lahko zabeležili in razvijali dalje

5 USTVARITE MOŽNOSTI

Začnite s prostovoljčevimi zanimanji – odkrijte potrebe prostovoljca in raziskujte, potem pa raziščite priložnosti, ki so ustrezne za vsakega posameznika

Raziščite koncept ambasadorjev mladih znotraj organizacije – jasno načrtajte to vlogo in dolžnosti do vaše organizacije in do prostovoljca, ki ambasador postane

Spodbudite prostovoljce k sodelovanju na konferencah in v lokalni politiki. Ustvarite prostor, kjer bo to dostopno in mogoče

6 ZAGOTOVITE SI MESTO V POLITIČNEM DIALOGU

Uporabite že obstoječe metode in kontakte v političnih krogih, da bi lahko ugotovili, kaj se že dogaja in usmerite prostovoljce v to smer

Uporabite povratne informacije in pristope iz drugih iniciativ in programov za oblikovanje novih politik – povežite se v mreže, poiščite literaturo na temo načrtanih politik in raziščite, kaj je potrebno narediti

Sodelujte, kolikor je mogoče, v relevantnih/vidnih/participatornih dogodkih – udeležujte se jih s prostovoljci in jih spodbudite, da jih obišejo v imenu vaše organizacije

Premik od 'mehkega' v 'kritično' prostovoljstvo

Kritična pismenost

Navdušujoč se nad delom V. Andreotti (2006) o kritični pismenosti, še posebej nad njenim delom o 'mehkem nasproti kritičnemu globalnemu državljanstvu', smo se odločili, da njen pristop uporabimo v kontekstu prostovoljstva.

Kritično pismenost razumemo kot 'brati svet na način, ki zahteva razvoj kritičnih veščin refleksivnosti: analizo in kritiko odnosov med perspektivami, jezikom, močjo, družbenimi skupinami in socialnimi praksami učencev. Pri kritični pismenosti poskrbimo za prostor razmišljanja, kjer lahko prostovoljci reflektirajo svoj lasten kontekst, svoje in predpostavke drugih: kako smo začeli tako misliti/biti/čutiti/delovati kot sedaj in kakšen vpliv ima naš sistem prepričanj na lokalni/globalni ravni v odnosu do moči, socialnih odnosov in porazdelitve dela in virov.

Kritična pismenost temelji na strateških predpostavkah, da je vse znanje pristransko in nepopolno, ustvarjeno v našem kontekstu, kulturah in izkušnjah. Manjka nam torej znanje o drugih kontekstih, kulturah in izkušnjah. Zatorej moramo povezati naše in druge poglede na svet, da bi se lahko učili in spremenili svoje poglede na svet, svojo identiteto in odnose – da bi drugače razmišljali. Mednarodna prostovoljska izkušnja predstavlja plodna tla za učenje iz izkušenj in pogledov na svet, zelo različnih našim, zato menimo, da je to delo še kako relevantno v mednarodnem prostovoljskem kontekstu, da bi lahko promovirali in podprli bolj kritične prostovoljske programe.

Kot del prispevka avtorjev tega priročnika, je bilo delo Andreottijeve o 'mehkem in kritičnem prostovoljstvu' aplicirano na kontekst mednarodnega prostovoljstva. To smo si zamislili in medtem ko idejo še naprej razvijamo, jo lahko sami izboljšate v kontekstu, znotraj katerega delujete!

Kaj mislimo z mehkim in kritičnim prostovoljstvom?

„Kritično“ ne pomeni kritiziranja, temveč zmožnost kritike in globljega pogleda v razumevanje sveta, katere domneve stojijo za našimi pogledi na svet in kateri so drugi možni pogledi, ki pa niso del prevladujočega diskurza. V primerjavi s tem, „mehko“ prostovoljstvo razumemo kot nekritično prostovoljstvo, ki ni izzvano z ničimer in velikokrat temelji na enem samem pogledu na svet.

Slika ustvarjalca Oisina Clancyja, izraža namero in vpliv izobrazbe. Koliko tega pa je dejansko omogočenega v naših trenutnih šolskih sistemih?

MEHKO

KRITIČNO

Usposabljanje pred odhodom

Osredotočimo se na zbiranje sredstev, nalogo, varnost in omejen vloženi čas

Usposabljanje vključuje skupnost, izmenjavo znanj, pomembnost procesa

Namen prostovoljnega dela

Model dobroteljnosti, ustvariti dobiček ali izboljšati profil organizacij

Model pravičnosti, razvoj kapacitet, solidarnost

Vloga prostovoljcev

Enosmerno učenje, transfer znanja, preskrba z dobrinami ali storitvami

Žarišče je na širši odgovornosti globalnega državljana, učenje od skupnosti in njihovega razumevanja razvoja

Pogledi na kulturo

Kulturna nadvlada: priznavanje drugih kultur, vendar je mnenje še vedno, da ima naša kultura prav, 'mi' in 'oni'

Razumeti in ceniti razlike, radovednost, prepoznavati bogastvo v raznolikosti in kompleksnosti kultur

„Kaj sedaj“ po prostovoljnem delu?

Zbiranje sredstev za pošiljajočo organizacijo, botrstvo otrok, pošiljanje denarja neposredno na projekt, nekritično govorjenje o izkušnjah, siljenje negativnosti in pokroviteljski odnos do globalnega juga

Spraševanje o kompleksnosti razvoja in kritičen premislek o življenjskem stilu na globalnem severu, premislek o aktivnostih glede na razumevanje medsebojnih odvisnosti

Percepcija skupnosti na globalnem jugu

Nemočne, poenostavljene posplošitve, gledanje tistega, kar skupnostim manjka in ne tistega, kar imajo

Volja za učenje od skupnosti, prepoznati delovanje ljudi znotraj skupnosti in delo, ki so ga že naredili, priznanje deljene humanosti v neenakem svetu

Perspektiva gosta na programu prostovoljnega dela

Omejeno poznavanje programa ali vloge prostovoljca

Poznavanje širšega prostovoljskega programa, vzajemnost kot jedro vsega, zmožnost za grajenje odnosov

Vpliv prostovoljnega dela

Omejene ali kratkoročne koristi, ki so ločene od širšega konteksta razvoja

Dolgoročen in kompleksnejši pogled na razvoj in priznanje doprinosa skupnosti na globalnem jugu

Uglasitev z našim okoljem

Cilji aktivnosti

Razviti način razmišljanja globalnega državljana, da se uglasí z lokalnim okoljem in poveže z okoljem

Dolžina aktivnosti

Dve uri

Potrebujemo:

- Kreda
- Bela samolepilna folija
- Markerji za belo tablo
- Izrezani govorni oblački iz papirja
- Miselni oblački
- Fotoaparati/telefoni s fotoaparatom

Izvedba aktivnosti/delavnice

Razdelite skupino v manjše skupine od 3 do 5 ljudi. Vsaka skupina naj dobi list Vprašanja in naloge (glej spodaj – lahko dodate več vprašanj, če želite) in dve uri časa za reševanje. Najbolje je, da se naloga izvede v urbanem okolju.

Vsako skupino opremite z vsemi potrebščinami iz seznama. Potem naj gre skupina po svoje, raziskuje in se zlije z okoljem.

Po dveh urah, ko se vrnejo, naj vsaka skupina pripravi projekcijo slik, ki so jih naredili med aktivnostjo.

Poročanje/Debriefing

Kaj te je najbolj presenetilo med aktivnostjo?

Kaj si videl, kar po navadi ne vidiš?

Kako ti je aktivnost pomagala pri razumevanju globalnega državljanstva in lokalnem okolju?

Katere bi bile lahko vloge, ki bi jih imel kot aktiven globalen državljan?

IZROČEK

Najdi nekaj, kar ti gre na živce

Najdi nekaj, kar te nasmeje

Najdi načine, na katere so lokalni prebivalci odvisni od preostanka sveta

-----

Najdi nekaj, kar povezuješ s svojo strastjo

Najdi nekaj, kar potrebuje spremembo. Kako bi se lahko spremenilo?

S katerimi besedami bi lahko opisal spremembo, ki se je zgodila v tebi zaradi te izkušnje?

Najdi nekaj, kar zate predstavlja Aktivno državljanstvo

Vir: 'Creativity, Resilience and Global Citizenship: workshop publication', avtor Creativity and Change

Dan v življenju aktivnega državljana

Cilji aktivnosti

Poglobiti občutek za soodvisnost in povezanost s preostalim svetom.

Dolžina aktivnosti

30 minut

Potrebujemo:

Petrova projekcija

Izvedba aktivnosti/delavnice

Prostovoljci naj razmišljajo o svojih vsakodnevnih navadah, od trenutka, ko se zjutraj zbudijo, do trenutka, ko gredo zvečer spat. Dajte jim nekaj minut, da o tem razmišljajo v tišini. Lahko bodo razmišljali o tem, kaj jedo, kako potujejo, kaj počnejo, kaj imajo oblečeno, itd.

Prosrite jih, naj razmislijo, kako so različni deli dneva povezani z drugo državo, npr. v kateri državi rastejo tvoje žitarice, kje so narejene tvoje obleke, od kod prihaja nafta za tvoj avto? V tišini naj vsak nalepi nalepko na državo na zemljevidu, za katero meni, da je povezana z njegovim / njenim vsakdanom.

Bodite pozorni na to, da se vsak dan zanašamo na vire iz drugih držav, da bi lahko nadaljevali z našimi rutinskimi opravili.

Poročanje

Kaj nam to pove o naših odločitvah in dejanjih, da vplivamo na skupnosti po svetu, tako pozitivne kot negativne?

Če bi se jutri zgodilo, da bi prekinili vse povezave z ostalim delom sveta, kakšen učinek bi to imelo?

Kako lahko izvemo več in kot aktivni globalni državljani sprejemamo pozitivne odločitve, temelječe na poglobljenem razumevanju medsebojne odvisnosti?

Vir: Prirejeno po 'Values and Visions: a handbook for spiritual development and global awareness' NODE, 1995).

Elena Garcia vpraša #whomademyclothes (kdo je naredil moje obleke) kot del modne spletne strani Fashion Revolution. 24. aprila 2013 je bilo ubitih 1133 ljudi in preko 2500 ranjenih, ko se je zrušil kompleks Rana Plaza v Daki v Bangladešu. To je največja katastrofa v modni in tekstilni industriji do sedaj. Značilno je, kako malo spoštovanja posvečamo ljudem, ki nam izdelujejo oblačila in okolju, v katerem delajo. Fashion Revolution pravi, da je temu potrebno narediti konec.

Kaj mislimo, ko govorimo o participaciji?

IV

Za namene tega priročnika smo raziskali koncept 'participacije' na sledeče načine:

- Participacija v prostovoljskih programih in pošiljajočih organizacijah
Koga smo izpustili? Kako slišati prostovoljce? Kako pomenljivo vplesti prostovoljce – angažiranost: biti vseskozi v stiku in imeti komunikacijo, ne le, ko potrebujemo prostovoljce.
- Participacija v gostiteljskih skupnostih
Spoštovati je potrebno vlogo obiskovalca in učenca v novi skupnosti in se naučiti kako sodelovati, kljub temu, da imamo omejitve pri doseganju ciljev in hkrati ceniti pošiljajočo organizacijo in gostiteljsko skupnost.
- Participacija v širši družbi (lokalno in globalno)
Začeni na točki, kjer so prostovoljci v danem trenutku, počasi gradimo na samozavesti in zmožnosti, da sodelujejo, kjerkoli želijo. To vključuje možnosti za participacijo (nenehno angažiranje) in vlogo organizacije (npr. na voljo naj imajo možnosti, usmerjanje, podporo, ostanite v stiku z njimi)

Mary Pierce se je vrnila iz prostovoljskega dela v Zanzibarju v Tanzaniji. Slikala jo je Jekaterina Saveljeva v okviru projekta Zgodbe prostovoljcev (Volunteer Stories).

Participacija je aktivna, izobražena in prostovoljna angažiranost pri odločanju in življenju svoje skupnosti (tako lokalne kot globalne). Participacija pomeni delo z in od ljudi, ne le za njih.

Vir: (Mladinska delovna skupina DFID-CSO, povzeto po 'Global Agreements, Global Advocacy: youth and governance in a Post 2015 world', Restless Development)

4 a) Participacija v prostovoljskih programih

Participacija prostovoljcev v organizacijah

Veronika Uhlířová, Inex-SDA

“Večina naših prostovoljcev (okoli 600 na leto) začne sodelovati na kratkoročnih projektih, na t.i. delovnih taborih. Naš cilj je, da bi ostali dalj časa angažirani v prostovoljskih aktivnostih, zato jim nudimo različne možnosti za vključevanje v naše projekte in aktivnosti. Nekateri prostovoljci se kar naprej udeležujejo kratkoročnih projektov ali pa nadaljujejo svoje potovanje na prostovoljnem delu na dolgoročnih projektih, kot sta LTV in EVS.

Druge začne zanimati globalno učenje in si želijo izboljšati teoretično znanje in razne veščine, ko postanejo ambasadorji naših izobraževalnih projektov, kot sta «Nogomet za razvoj» ali GLEN (Global Education Network of Young Europeans). Veliko prostovoljcev ostane aktivnih preko ‘Kluba prostovoljcev’, platforme, namenjene vsem, ki jih zanimajo neformalna mesečna srečanja na različne teme, ali pa preko INEX pubov in raznih srečanj, ki jih organizira INEX-SDA. ‘Klub prostovoljcev’ predstavlja prostor za angažirane prostovoljce, ki želijo delovati v civilni družbi in pri socialnem aktivizmu: vsakdo, ki ima zanimanje, je dobrodošel v raznih delovnih skupinah, ki z mentorjevo podporo ustvarjajo in udeležujejo raznolike manjše projekte na teme mednarodnega prostovoljstva in globalnega učenja.

Promoviramo idejo učenja Peer2Peer (vrstniškega učenja), medtem ko ta pristop uporabljamo na usposabljanjih. Izkušeni prostovoljci lahko postanejo moderatorji naših usposabljanj, mentorji delovnih skupin, tutorji. Pred kratkim smo vzpostavili ‘Prostovoljsko akademijo’, ki predstavlja še en prostor za vrstniško učenje, kjer lahko vsakdo, ki ga to zanima, predlaga delavnico in deli svoje veščine in posebna znanja z ostalimi prostovoljci, vrstniki.

Zakaj želimo, da prostovoljci sodelujejo? In kako spodbudimo participacijo tistih, ki so že del programa? To poglavje bo raziskalo nekaj teh vprašanj na podlagi izkušenj pošiljajočih prostovoljskih organizacij iz Češke in Irske.

Ne nazadnje se naši prostovoljci aktivno vključujejo tudi kot vodje taborov mednarodnih prostovoljskih projektov, ki jih organiziramo v sodelovanju z različnimi partnerji iz Češke. V preteklosti je več prostovoljcev tudi predlagalo in organiziralo svoje projekte in so postali naši lokalni partnerji, ki gostijo mednarodne prostovoljske taborne.”

Veronika Uhlířová, iz INEX-SDA, deli z name izkušnjo prostovoljske participacije v organizaciji.

Kako vključujoča je vaša organizacija?

Eno od področij, ki je izstopalo, ko smo raziskovali področje 'participacije' je bilo vprašanje, kdo je vključen v prostovoljstvo in kdo je izključen? Kako vključujoče so naše organizacije? S kakšnimi načini lahko bolje vključimo prostovoljce? Helen Walmsley iz irske organizacije, VSI, deli svojo izkušnjo z nami.

Veliko prostovoljskih pošiljajočih organizacij pošilja prostovoljce v države globalnega juga na projekte na temo vključenosti, kljub temu pa se ne zavedamo, da včasih ravno iz naših organizacij izključujemo ljudi, ki so tudi del naše družbe. Predvidevamo, da se ljudje, ki želijo biti prostovoljci, odzivajo na našo komunikacijo in klice po prostovoljcih, pri tem pa pozabimo, da naši prostovoljci običajno prihajajo iz vedno enakih okolij in da ne dosežemo veliko drugih potencialnih prostovoljcev iz drugih okolij. Ljudje iz ekonomsko prikrajšanih okolij, ljudje s posebnimi potrebami, temnopolti in starejši so med tistimi, ki so najmanj zastopani v mednarodnem prostovoljstvu.

Ljudje iz izključenih skupin imajo veščine, izobrazbo, izkušnje in spoznanja ter se veselijo možnosti za učenje enako kot drugi, pa vendar jim pogosto ni dana priložnost za uporabo in deljenje le teh preko prostovoljstva. Priložnost za izboljšanje globalnega učenja med izključenimi skupinami in širšo javnostjo na Irskem je izgubljena, tudi zato, ker so določene skupine ljudi izključene iz prostovoljstva.

Ljudje, ki se soočajo z izključenostjo v svoji družbi, se lahko poistovetijo s podobnimi izkušnjami ljudi v državah globalnega juga. To lahko vodi h globljemu razumevanju, lažji komunikaciji, izboljšanemu učenju in solidarnosti do posameznikov in do naših organizacij.

Da bi postali bolj vključeni, morata biti enakopravnost in vključenost vgrajeni v naš organizacijsko etiko in prakso. Lahko sežemo do izključenih skupin in jih vključimo kot aktivne udeležence v naše delo kot prostovoljce. Morda se ne

zavedamo, da naša promocijska sporočila in metode novačenja lahko koga odvrnejo od prostovoljstva z nami. Če na primer novačimo samo iz univerz in višjih šol, potem dosežemo samo določen tip potencialnih prostovoljcev. Če na primer uporabimo samo slike sposobnih, mišičastih teles in belih prostovoljcev, pošiljamo sporočilo o tem kdo so naši prostovoljci, zato se lahko ljudje z omejitvami in temnopolti odločijo, da ne bodo naši prostovoljci, ker so premalo zastopani.

Našo komunikacijsko mrežo lahko razširimo in promoviramo naše prostovoljske programe med širšo ciljno publiko. Tu na Irskem obstaja veliko organizacij, pri katerih bi lahko poiskali pomoč in sodelovali z njimi, na primer skupine za razvoj lokalnih skupnosti, invalidske organizacije in mladinske organizacije, ki delajo z mladimi z manj priložnostmi. Od naših partnerjev v državah globalnega juga, ki delujejo na področju vključevanja se lahko učimo o tem, kako delajo in se z njimi pogovorimo, kaj bi naši prostovoljski programi pridobili z vključevanjem prostovoljcev s podobnimi izkušnjami iz Irske.

Viri:

'Access to International Volunteering Amanda Moore McBride Center for Social Development', avtorja Benjamina J. Lougha, Center for Social Development.

'UNV Youth Volunteering Strategy 2014–2017 Empowering Youth through Volunteerism.'

Kaj mislimo s kontinuiranim -udejstvom??

Ko uporabimo izraz 'kontinuirano udejstvanje', govorimo o načinih, na katere lahko prostovoljci sodelujejo kot aktivni globalni državljani preko prostovoljskih izkušenj. Še posebno v povezavi s prostovoljskimi programi, je 'kontinuirano' angažiranje nekaj, za kar upamo, da se bo pričelo takoj na začetku, ko se prostovoljec pridruži ekipi in ko mu bodo motivacija, znanje in izkušnje, ki jih bo pridobil preko prostovoljskega programa navdih za aktivno globalno državljanstvo do konca življenja. Kontinuirano udejstvanje zato vključuje zagotavljanje povezav in informacij, da bodo prostovoljci našli svoj način in se počutili, da lahko delujejo kot aktivni državljani pri osveščanju in sprejemanju ukrepov, s katerimi bodo prispevali k bolj pravičnemu in enakopravnemu svetu.

Kaj podpira prostovoljsko angažiranje?

Tu je nekaj nasvetov, ki jih je zbrala skupina organizacij. Morda boste morali kakšnega dodati iz lastnih izkušenj!?

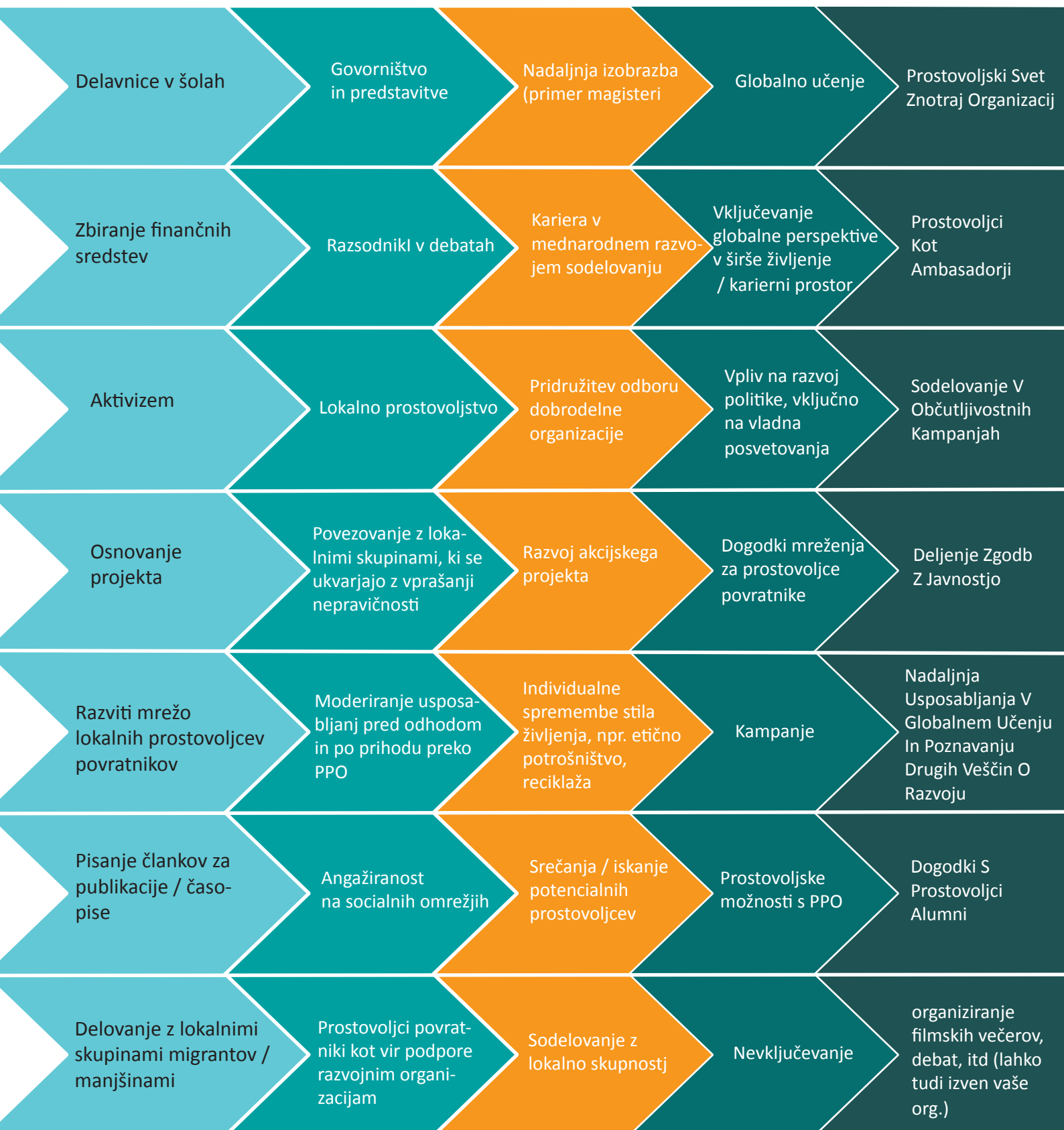

Časopis world's best news

Za prostovoljsko pošiljajočo organizacijo je ključnega pomena ozavestiti prostovoljce o tem, zakaj je pomembno delovati kot globalni državljani, ne vsak zase, ampak kot del znotraj strukture prostovoljskega programa, kot že omenjeno. Tu je nekaj nasvetov, kako vključiti prostovoljce, predlaganih s strani sedmih organizacij, nekaj možnih poti in možnosti za takojšnje vključevanje prostovoljcev, bodisi direktno preko naših organizacij bodisi preko povezav in pobud izven naših organizacij.

Slika prostovoljcev, ki so delili časopis »Najboljše novice sveta« po ulicah Dublina. To je primer akcijskega projekta prostovoljcev povratnikov iz Irske, ki so povzeli model danskega časopisa »Najboljše novice sveta« in ga aplicirali na irski kontekst. Dočas je gostil to pobudo na Irskem, da bi preusmeril pozornost na tiste pozitivne in nenavadne zgodbe iz držav globalnega juga, ki se ne uvrstijo med prevladujoče novice ali pa niso tako zelo pokrite.

4 b) Sodelovanje s skupnostjo gostiteljev

Hodite z nami

Pomagajte nam odkriti naše bogastvo.
Ne imejte nas za revne, ker nimamo vsega,
kar imate vi.

Pomagajte nam razkriti naše verige.
Ne sodite nas, da smo sužnji zaradi vaših lastnih
okovov.

Bodite potrpežljivi z nami kot ljudstvom.
Ne sodite nas kot nazadnjaške, ker ne sledimo vaši
poti.

Bodite potrpežljivi z našim ritmom.
Ne sodite nas kot lene, ker ne sledimo vašemu ritmu.

Bodite potrpežljivi z našimi simboli.
Ne sodite nas kot nepoučene, če ne beremo vaših
znakov.

Bodite z nami in bodite odprti za naše darove.
Bodite naš spremljevalec, ki hodi z nami.
Ne za nami in ne pred nami na našem skupnem
potovanju.

(Bienvenido S. Tutud, škof Maravija, Filipini)

Weltwärts – študija participativnega in transkulturalnega kakovostnega razvoja

Perspektive gostiteljev o prostovoljnem delu je pogosto težko zajeti glede na prisotno dinamiko moči, dostopnost ljudem, itd., med mnogimi drugimi ovirami. Poročilo programa Weltwärts (2011) pa jih je vseeno zajelo v Tanzaniji, Keniji, Ugandi, Južni Afriki, Ukrajini, Bosni in Hercegovini in Kambodži.

Anne Deighan, prostovoljka, ki se je vrnila iz Palestine. Slikana je ob zidu miru v njenem domačem kraju, Belfastu.

Nekaj razvidnih sklepov nam približa mnenja gostiteljev o tem, kaj je pomembno za uspešno delo prostovoljcev:

- Iskreno sodelovati pri projektne delu
- Zaželeno je vzajemnost učenja med prostovoljci (pošiljajočo organizacijo) in gostitelji - kar kaže na naklonjenost povratnemu modelu prostovoljstva
- Za vzpostavitev učinkovite komunikacije je potrebno zaupanje v medsebojnih odnosih, asimetrija pri dinamiki moči in sprejemanju odločitev
- Prišlo je do pomanjkanja informacij na strani gostiteljskih organizacij o ciljih prostovoljnega projekta in zavajajočih pričakovanj o stopnji strokovnosti prostovoljcev pred prihodom
- Vključevanje gostiteljskih organizacij v proces izbire in priprave prostovoljcev lahko znatno izboljša kakovost prostovoljskega programa
- Več pozornosti je potrebno nameniti usklajevanju znanja prostovoljcev in ciljev projekta
- Potrebno je razviti boljša vodila o najboljših praksah in zagotoviti nacionalne mreže podpore za prostovoljce

Štirje kakovostni modeli prostovoljstva, ki jih navajajo gostitelji:

- Model s poudarkom na učenju
Prostovoljstvo kot socialna pomoč; osredotočenost na individualne učne izkušnje;
- Model s poudarkom na storitvah
Prostovoljstvo kot zagotavljanje storitev gostiteljski organizaciji; gostiteljske skupnosti kot odjemalci;
- Model s poudarkom na vzajemnosti
Prostovoljstvo kot obojestranska podpora z vzajemno dobrobitjo in trans-kulturnim učenjem na obeh straneh;
- Model s poudarkom na dolgoročnem globalnem učinku
Razvoj dolgoročnih mrež in načinov za njihovo delovanje tudi po koncu prostovoljske aktivnosti; vključuje proces globalnega učenja, ki lahko pripomore k razvoju globalne skupnosti in zavedanja, potrošniškemu obnašanju, itd.

Udeleženci foruma gledališke vadbe v raziskovanju participacije - izločenega sprejemajo v svoj krog.

Dinamika moči v medkulturnem okolju

Področje, kjer so običajno potrebna pogajanja znotraj prostovoljskih projektov, so odnosi moči med mednarodnimi prostovoljci ter gostiteljsko skupnostjo. To se kaže skozi dejstva o tem, kako in zakaj je projekt sploh nastal; skozi »vstopno« točko v skupnost kot tudi skozi "privilegiranost belcev", ki lahko zaslepi prostovoljce in jih odvrne od vzajemnega učenja s skupnostjo gostitelja. Neenakost dinamik moči lahko naslovimo, ko jo zaznamo, zato je potrebno gostiteljsko skupnost pred obiskom pripraviti (podporne delavnice in uvajanje, mentorstvo); podpirati prostovoljske pošiljajoče organizacije, pri odzivanju na lokalno prepoznane potrebe in programe, v nasprotju s programi, ki odgovarjajo na povpraševanje prostovoljcev po priložnostih za prostovoljno delo (ali so gostiteljski partnerji vključeni v proces izbire prostovoljcev in ali imajo le-ti znanja, ki ustrezajo potrebam programa?); prav tako je potrebno zagotoviti podporo in usposabljanja za prostovoljce, da se začnejo zavedati lastne privilegiranosti in konteksta post-kolonializma, ki je pogosto neopazen in lahko povzroči veliko škode.

Nekatere od omenjenih aktivnosti imajo namen povečati zavedanje o privilegiranosti prostovoljcev in dinamikah moči z lokalnimi skupnostmi.

Vprašanja za prostovoljce:

- Kdo si, ko vstopiš v skupnost/kakšno prtljago nosiš s sabo?
- Katere pozitivne značilnosti prinašaš in kakšen je tvoj pogled na svet?
- S kom se nameravaš povezati in kaj moraš vedeti o dinamiki moči?
- Kako se nameravaš učiti od obiskane skupnosti?

Ta razdelek je obravnaval občutljivo naravo participacije z in znotraj gostiteljske skupnosti ter izpostavil nekaj vprašanj za premislek. Kvalitetni prostovoljski programi lahko zmanjšajo možnosti konfliktov in povečajo potencialno vrednost prostovoljstva v državah globalnega juga. Preden nadaljujemo, se je pomembno spomniti na vse dobro delo, ki je bilo narejeno in priznati vrednost prostovoljstva.

IZGUBLJENO V POGOVORU

Fasilitatorica in gostiteljica delavnic med skupinsko diskusijo, ki nas je zbrala na enem mestu.

Muchos besos, querida hada!

Pomembna novica! Prostovoljci so neprecenljivi!

VSO in Inštitut za razvojne študije sta izdala novo raziskavo o podcenjenih, a neprecenljivih prostovoljcih ter njihovem doprinosu v boju proti lakoti z naslovom "Vrednotenje prostovoljstva". Tema raziskave je vpliv prostovoljstva na razvoj skupnosti ter družbene spremembe v državah v razvoju, kot tudi dejavniki, ki jih lahko zavirajo.

Raziskava je potekala v Mozambiku, v Keniji, Nepalu in na Filipinih med letoma 2012 in 2014 na področju zdravstva, šolstva, uprave ter okolja. Raziskava je zajela preko 3700 sodelujočih, vključno z gostitelji, domačimi in tujimi prostovoljci, državnimi uradniki, mladimi, lokalnimi voditelji, učitelji ter zdravstvenimi delavci. Gre torej za največjo tovrstno študijo do sedaj.

Rezultati raziskave kažejo, da ne gre le za vprašanje, kaj prostovoljci delajo, temveč tudi kako s svojim delom podpirajo spremembe, zaradi katerih je njihov prispevek neprecenljiv. Izpostavlja, da prostovoljstvo igra pomembno vlogo pri trajnostnem razvoju na več načinov:

- Vključevanje: najrevnejšim ter najbolj marginaliziranim omogoča dostop do javnih storitev
- Inovacije: ustvarja nove oblike sodelovanja in vodi k družbenim inovacijam
- Lastništvo: okrepi lokalno lastništvo nad razvojnimi procesi
- Sodelovanje: ustvarja za participacijo in aktivno državljanstvo ljudi
- Navdih: oblikuje drugačne norme

Glavni raziskovalec Inštituta za razvojne študije Danny Burns pravi:

„Ta dvoletni raziskovalni projekt je razkril, da ne gre le za to kar prostovoljci delajo, temveč tudi za način, na katerega podpirajo spremembe, zaradi česar je njihov prispevek enkratni. Njihova vpetost v skupnosti in organizacije pomaga ustvarjati močne osebne vezi in odnose, ki lahko pripeljejo do drugačnih načinov sodelovanja, ki preoblikujejo podobo prostovoljcev kot »strokovnjakov« v izkušnjo, ki temelji na medsebojnem spoštovanju različnih znanj, sposobnosti in mrež.“

Moč in gledališče

Cilj aktivnosti

uporaba forum teatra za odkrivanje tem "moči"

Trajanje aktivnosti

1ura

Potrebujemo

Brez materiala

Izvedba aktivnosti/delavnice

Najprej nekaj iger za ogrevanje iz dela "Games for actors and non-actors" A. Boala

Kolumbijska hipnoza

- Udeleženci naj se razdelijo v pare (eden je A, drugi je B). "A" hipnotizira osebo "B"
- "A" drži dlan 20-40cm od obraza osebe "B". To razdaljo morata obdržati do konca vaje "A" izvaja zaporedje gibov (levo, desno, naprej, ...). "B" mora gibom slediti in hkrati obdržati razdaljo med svojim obrazom in dlanjo osebe "A"
- Zagotovite, da je igra varna in prisotno medsebojno spoštovanje
- Čez nekaj časa naj vlogi zamenjata

Ritem mašina

- Povabite prisotne, da stopijo v krog.
- En član skupine stopi na sredino kroga in si predstavlja, da je del stroja. Izvede naj gib, ki ga spremlja tudi zvok
- Ko se počutijo pripravljene, se lahko ostali kadarkoli pridružijo članu na sredini ter dodajo svoj gib in zvok.
- To se nadaljuje, dokler večina članov ne stoji na sredini in ritmični stroj deluje

Zamrznjene slike

- Povabite udeležence, da se gibljejo v prostoru, dokler ne zakličete številke. Udeleženci se nato razporedijo v skupine (število članov naj ustreza izrečeni številki).
- V teh skupinah recite besedo (nogomet, disko, plaža, ...) in člani ustvarijo sliko s telesi in obrazno mimiko. Z nekaj hitrimi zaporednimi preprostimi izrazi bodo sodelujoči izgubili zavedanje o okolici in se bodo sprostili. Manj kot razmišljajo, bolje je
- Nato dodajte zahtevnejše besede: razvoj, revščina, enakost, pravica.
- Ko skupine formirajo sliko, naj "zmrznejo". Naj opazujejo drug drugega in povedo, kaj vidijo. Če rečete "naprej" lahko zahtevate, da se gibljejo ali proizvajajo ustrezne zvoke. Lahko tudi potrepljate posameznika in ga prosite za misel njihovega lika

MOČ

Ko so udeleženci že ogreti, naj nekdo ustvari zamrznjeno sliko "MOČ".

Nato naj se pridruži naslednji, ki mora biti "močnejši" od prvega. Tako nadaljujte, dokler se vam zdi možno ustvariti "več moči". Aktivnost pričnite s pogovorom o dejanjih, ki jih počnejo ljudje, da bi se počutili močnejše.

KIPAR IN KIP

Sodelujoči naj stojijo v dveh vrstah obrnjeni eden proti drugemu. V obeh vrstah naj bo enako število ljudi. V eni vrsti so kiparji, v drugi pa kipi. Kiparji naj oblikujejo svoje kipe kakorkoli želijo. Pri tem ne smejo govoriti ali z gibi nakazovati, kakšen položaj kipa želijo. "A" naj oblikuje "B" v neko osebo, nekoga, ki ima moč; "B" pa naj nasprotno oblikuje "A" v nekoga, ki je brez moči. Vsi "A"-ji naj stojijo v vrsti, ostali pa naj opišejo, kaj vidijo. Kako izgledata "moč" in "zatiranje"? Ni (ne)pravilnih odgovorov, ker vidimo različno. Te podobe nam dajo boljši uvid v zgodbe sporov, moči in razlikovanja.

SKUPINSKO DELO

V manjših skupinah 4-5 ljudi naj vsi pokažejo z zmrznjeno sliko, kako razumejo "moč". Lahko gre za situacijo moči in neenakosti pri prostovoljstvu ali pa možen scenarij (če še niso na dejanski odpravi). Dovolite skupinam, da se 5-10 min pogovarjajo, kaj bi želeli prikazati in se nato postavijo v položaje. Po 15 min naj počasi zaključijo in pogledajo širšo sliko. Kaj vidijo? Kako je prikazana moč? Kako bi to situacijo rešili? Forum zaključite z zahvalo sodelujočim in (če je primerno) z aplavzom igralcem ter "ne-igralcem".

POROČILO

Za poročanje o aktivnosti povabite udeležence na debato o sledečih vprašanjih v parih:

- ▶ Katere dinamike moči lahko izkusimo v tujini?
- ▶ Na kakšen način lahko zmanjšamo nekatere neenakosti razmerja moči?
- ▶ Katero sporočilo bi podali sebi in ostalim prostovoljcem v zvezi s spoštovanjem lokalnega načina dela?

VRTILJAK

Cilj aktivnosti

Upoštevanje različnih glasov pri mednarodnih prostovoljnih projektih

Trajanje aktivnosti

30min

Potrebujemo

3 stole v krogu in papir

Izvedba aktivnosti/delavnice

- Razporedite udeležence v 3 skupine; v skupini naj premislijo o dani situaciji z zornega kota
  - a) gostiteljske partnerske organizacije,
  - b) mednarodnih prostovoljcev
  - c) pošiljajoče organizacije
- Podajte scenarij (npr.: sprejetje odločitve samovoljno, brez vključitve lokalne skupnosti; zaplet zaradi neprimernih oblačil prostovoljcev; prostovoljci želijo organizirati zabavo zase in za lokalno skupnost, ampak to bo povzročilo trenja). Kaj storiti?
- Povabite po eno osebo iz vsake skupine k debati v krogu (kadarkoli jo lahko zamenja drugi član skupine, ki želi deliti mnenje)
- Pomembno je, da koordinator igra močno vlogo, da zagotovi tekočo razpravo, ki se ne vrti v krogu in k temu spodbuja udeležence

Igranje kart moči

Cilj aktivnosti

Prepoznavanje moči v nas ter kako jo izvrševati

Trajanje aktivnosti

30min

Potrebujemo

Igralne karte

Izvedba aktivnosti/delavnice

Razporedite igralne karte (as je najnižji, kralj pa najvišji). Vsak udeleženec naj si izbere svojo, a ne sme vedeti, katera je in je ne sme pogledati. Ko imajo vsi karto, naj jo pridrži pred čelom, tako da jo vidijo vsi ostali udeleženci. As ima najmanj moči, kralj pa največ, vse vmesne karte pa so v spektru moči po številki oz. znaku. Udeleženci se sprehajajo in se pozdravljajo glede na moč (karta na čelu). Po 5 minutah interakcije naj se udeleženci postavijo v vrsto glede na njihov občutek kam na lestvici moči spadajo. Naj pojasnijo zakaj. Šele, ko so vsi v vrsti, lahko pogledajo svojo karto. Sledi poročanje.

Poročanje

Kako ste se počutili med vajo (še posebej tisti na obeh koncih spektra)?

Razmislite, kje na spektru moči (od asa do kralja) bi bili kot:

- prostovoljec, ki se vrne
- volivec
- eden od staršev
- lokalni prostovoljec
- študent
- nezaposleni

Medtem ko se udeleženci postavljajo v vrsto, jih spodbudite k razmisleku: npr.: "kot potrošnikse lahko počutite nemočne, saj se soočate z neetičnimi podjetji ter vsiljivim oglaševanjem itd. Hkrati se lahko počutite močne, kadar sprejmete etične potrošniške odločitve."

Izpostavite, da imamo več identitet, kar je pomembno po povratku v domače okolje. Vsaka oblika dolgotrajnejšega udejstvovanja ima več obrazov in je prikrojena temu, kar nas kot posameznike najbolj zanima. Prepoznati moramo moč znotraj različnih identitet, ki jih imamo in se naučiti, kako to moč uporabiti za ustvarjanje družbenih spremembe.

Kot posamezniki smo lahko močni, kot skupina pa še bolj.

Referenca: Comhlámh's Coming Home Training Handbook for Volunteer Sending Agencies

4 c) Sodelovanje v družbi

O čem pravzaprav govorimo, ko govorimo o družbenih spremembah? Katere primere skupnosti in družbenih gibanj poznamo (tistih, ki se združujejo in spreminjajo svet v tem trenutku)?

Ta razdelek raziskuje vlogo posameznika pri sodelovanju v družbi kot aktivnega oblikovalca sprememb. Osredotoča se na posameznikova dejanja in možnosti, ki se pojavijo, ko srečajo somišljenike, ko državljani, skupine in gibanja najdejo skupni glas in brez vodstva od zgoraj in utesnjujočih struktur sodelujejo na ravni družbenih sprememb.

“Because I am a Girl: State of the World’s Girls 2014” temelji na glasovih mladih deklet, promovira pomembnost kolektivnih dejanj in kolektivne energije, poudarja, da več glasov zveni glasneje, in s kampanjami v podpornem okolju dekletom daje potrebno samozavest in navdih. Energija, ki se ustvari, ko se katerakoli skupina poveže s skupnim ciljem, je lahko dejavnik inspiracije in motivacije za nadaljnjo akcijo za boljši svet.

Izpostavljam glas ene izmed deklet iz poročila Cecilie Garcie Ruiz (Mehika):

“Morate izboljšati kolektivno zavedanje ... morate komunicirati z drugimi ljudmi, saj en sam človek ne more spremeniti sveta. Ideja ga lahko, brez dvoma, ampak potrebujete še druge roke, druge oči in druge glasove, da naredite iniciativo močnejšo.”

Poročilo CIVICUS-a (2011) trdi, da sta prostovoljstvo ter družbeni aktivizem pomembni strategiji pri sodelovanju ljudi pri družbenih spremembah ter razvoju človeštva. Primeri prostovoljstva ter družbenega aktivizma kažejo, da sta oba načina uspešna ter stremita k spremembam. Vplivata na razvoj novih agend, oblikovanje politik in sprejemanje odločitev, prav tako prispevata k osebnim preobrazbam - k spreminjanju individualnih prepričanj, pogledov in vsakdanjega delovanja, ki izhajajo iz novih izkušenj. Poročilo razkriva tudi, da stik med prostovoljci ter “marginalnimi” skupnostmi omogoča nove priložnosti za participativne razvojne procese v teh skupnostih.

Spodaj navajamo nekatere nedavne modele participacije v družbi. Čeprav se primeri razlikujejo po obliki, vsi raziskujejo alternativne modele interakcije med državljani in državo. O pomembnosti participacije in pravi demokraciji se lahko učimo od Podemosa (Španija), Participatorne demokracije (Venezuela) in potrditve vloge civilne družbe v norveški vladi.

PODEMOS

-They can in Spain-

Po mojem mnenju se je Podemos začel kot politična alternativa v Španiji, ki je bila mnoga leta dvostrankarska država z izmenjujočima se vladama PP in PSOE in Izquerida unida kot tretjo stranko (drugače v Kataloniji ter Baskiji).

Ta monopol je izključeval ostale parlamentarne sile pri prevzemanju odgovornosti in je zaostroval napetosti med institucijami in oblikami demokratične participacije. Negativno dojetje parlamentarnih predstavnikov se osredotoča predvsem na strukturno korupcijo političnih institucij ter ločitve politične elite in preostale družbe. Zato je nastal Podemos.

Podemos je naredil veliko, tako da je podpiral politično participacijo ljudi, omogočil odprte volitve, razvil participatorni politični program in oblikoval več kot 400 omizij in popularnih zborovanj po vsem svetu v podporo iniciativi. Podemos se zanaša izključno na financiranje s strani podpornikov in donacije, namesto na finančne institucije krive za krizo, vsi njihovi izdatki pa so na voljo na spletu. Vse njihove predstavnike lahko odpokličejo, imajo omejene mandate, privilegije ter plače.

Podemosov politični program je s prispevki državljanov ustvaril manifest in izrazil upanje, ki ga delijo milijoni po svetu: zlomiti neoliberalno logiko varčevanja ter diktaturo dolga; pravična delitev premoženja ter dela med vse; radikalna demokratizacija vseh delov javnega življenja; obramba javnih del in socialnih pravic; konec nekaznovanosti ter korupcije, ki sta sen evropske svobode, enakost ter bratstvo spremenila v moro nepravilnega, ciničnega ter oligarhičnega sistema.

Kar je enkratno, je uporaba odprtih participatornih metod. Osebno sem bila priča zborovanju Podemosa. Izvajajo jih na javnih prostorih, na trgih. Ljudje sedijo v krogu in vsi imajo pravico do glasovanja ter s tem moč odločanja. Razdeljeni so po območjih in pod-območjih, zato je na vsakem zborovanju manjše število ljudi. Na Plazi del Sol v Madridu sem videla tisoče, ki so sodelovali na

Ja, lahko!
Uporabnik Flickrja, Cyberfrancis, je v foto objektiv ujel del vodstva Podemosa.

zborovanju. Vsak je imel glas, nekateri so javno spregovorili in delili svojo idejo, za katero so nato ljudje glasovali s ploskanjem. Ploskanje je bilo podobno kot pri gluhih ljudeh neslišno dvignejo in premikajo roke, da ne motijo ostale skupnosti s hrupom. To je zelo vizualno, ker se potem ve, kdo glasuje za in kdo proti.

Družbena participacija NA NORVEŠKEM

Sledeče je izvleček deklaracije vladnih pogovorov s sektorjem prostovoljcev na Norveškem. Ta deklaracija spoštuje pošiljajoče organizacije ter objektivnost močne civilne družbe, kot način za obveščanje, sprejemanje in izvrševanje vladnih določb.

To je primer participacije, ki jo vzdržuje vlada, civilna družba pa pri tem ostaja nedotaknjena in ima še vedno vse možnosti za nove pristope.

Cilj vlade je promocija močnega sektorja civilne družbe, ki je protiutež moči države. Hkrati ima Norveška dolgo tradicijo sodelovanja med prostovoljci in javnim sektorjem. Vladna načela temeljijo na svobodi in zaupanju. Ta deklaracija o prostovoljnem delu je izraz spoštovanja sektorja prostovoljstva s strani vlade ter okvir za produktivno, pozitivno interakcijo v sledečih letih... Vlada prepoznava prostovoljske organizacije kot areno za družbeno participacijo in gradnjo demokracije.

Deklaracija zariše tri razdelke:

- Osnova interakcije
- Okvir interakcije
- Nadaljevanje deklaracije

V tej publikaciji bo prikazan le del iz drugega razdelka – Okvir interakcije

Vlada želi umestiti prostovoljno delo v politične procese. To bi izboljšalo kakovost odločitev, zagotovilo boljšo družbeno raznolikost, zgradilo širšo podporo odločitvam ter izpostavljalo vzajemno učenje ter demokratičen razvoj. Razvoj plodnih, delujočih procesov zahteva ukrepe, ki podpirajo participacijo. Pravica lokalne participacije je v aktu o načrtovanju ter izgradnji in aktu o javnem zdravstvu. Ta deklaracija je ustvarjena za zagotovitev bolj uniformiranega delovanja v zvezi s povezavo prostovoljskega sektorjem s političnimi procesi na nacionalnem nivoju.

Vlada želi okrepiti participacijo prostovoljskega sektorja v političnih procesih s pomočjo:

● Aktivnega umeščanja prostovoljskih organizacij v sprejemanje odločitev

● Povabila prostovoljskemu sektorju, da poda mnenje v začetni fazi političnih procesov, katerih pomemben del je prostovoljstvo

● Olajševanja participacije za prostovoljce (pogovorni sestanki na urniku po običajnem delovnem dnevu)

● Oblikovanja dovolj dolgega obdobja zaslišanja, cilj je trimesečno obdobje poslušanja, v primerih, ki direktno zadevajo prostovoljski sektor

● Zagotavljanja dostopnosti informacij o političnih procesih in odločitvah

● Krepitve znanja o prostovoljskem sektorju s:

● Podporo raziskavam in študijam o civilni družbi in prostovoljnem sektorju,

● Izboljšanjem dostopa do tovrstnih študij za prostovoljni sektor,

● Izboljšanjem znanja javne administracije o prostovoljnem sektorju, njegove pomembnosti in kvalitete.

Zgodbe prostovoljcev

Osebno popotovanje od prostovoljca do aktivnega državljana!

Prvič sem se pridružila prostovoljcem leta 2008, ko sem pričela s študijem na fakulteti. To sem vzela precej resno, prostovoljka sem bila v kar dveh organizacijah hkrati – obe se spoprijemata z globalnimi problemi in mednarodnim razvojem. Bila sem študentka razvojnih študij, prostovoljstvo pa sem sprejela kot dobro prakso. Kmalu pa sem ugotovila, da sem pravzaprav že celo življenje prostovoljka. Ugotovila sem, da je to del mene, nekaj mojega. V prvem letu študija sem bila prostovoljka še v drugih organizacijah in tudi sodelovala sem pri več kratkoročnih projektih; na primer pri vodenju delovnega tabora INEX-SDA, ki me je tudi prvi popeljal v mednarodne vode prostovoljstva.

A to ni bilo dovolj; potrebovala sem več izkušenj v tujini. Leta 2011 sem z GLEN-om odšla v Južno Afriko. Doživela sem situacije, ki jih doma ne bi mogla nikoli in te so mi pomagale razumeti, da nisem le prostovoljka. Kako? Odkrila sem, da motivacija za prostovoljstvo ni nujno le pomoč drugim, temveč tudi biti aktivna ter se zavzemati za potrebne spremembe v družbi. Od tedaj dalje se udeležujem mednarodnih in lokalnih projektov (s poudarkom na lokalnih) in želim, da je slišan tudi moj glas. Sedaj se vidim kot aktivna državljanica, ki je pripravljena razumno prispevati k družbi.

Veronika Ambrozy, Češka

Zgodbe prostovoljcev

Osebno popotovanje od prostovoljca do aktivnega državljana!

Cape Town je na prvi pogled kot vsako drugo evropsko mesto, ampak verjamem, da mi je delo v SAEP omogočilo vpogled v drugo realnost Južne Afrike.

Čeprav bi rada, da tega ne bi jemali povsem resno, saj gre za moj subjektiven pogled. Ker sem tam prebivala le tri mesece, se nimam za strokovnjakinjo za oceno politične, okoljske ter kulturne situacije. Zato izhajam iz mojih opazovanj, ki so seveda pogojena z meni lastnim pogledom na svet.

Verjamem, da mi je to delo omogočilo uvid v posledice apartheida na ljudeh, kako je vplival na trenutno politično, socialno ter okoljsko situacijo.

Največji izziv zame med pripravištvom je bilo osvobajanje od stereotipov in predsodkov. Mislila sem, da jih nimam, potem pa sem se znašla v situacijah, ko sem se ujela pri zelo pristranskih

mislih. Prav tako nisem želela, da bi drugi gledali name kot na nekoga, ki ve več kot nekateri učitelji. Nisem vedela več in bilo mi je težko razjasniti, da sem tudi jaz tam, zato da se učim. Verjamem, da je najboljša rešitev za to, da se zavedaš takšnih stvari: to je prvi korak.

Prepričana sem, da sem se mnogo naučila, kar se bo še posebej izkazalo pri prihodnjih izkušnjah, projektih in življenjskih odločitvah. Že sedaj bolje razumem in postavljam boljša vprašanja (ne da bi želela dati preveč odgovorov) bodočim prostovoljcem, ki odhajajo v tujino in boljše razumejo, kako vse poteka. Moj projekt GEA (Global Education Action) je obveščal bodoče prostovoljce o možnostih v tujini in o mojih izkušnjah. Sedaj sem vključena v program tudi kot tutorica prostovoljcem, ki odhajajo v tujino preko Zavoda Voluntariat, pa tudi kot GLEN tutorica.

Tina Trdin, Zavod Voluntariat, Slovenija

Zaključek

Upamo, da priročnik prinaša uporabne informacije za prostovoljske pošiljajoče organizacije, spodbuja premislek o njihovi vlogi pri spremljanju prostovoljcev na njihovem potovanju od mednarodnega prostovoljstva do aktivnega državljanstva ter ponuja praktične napotke in ideje za aktivnosti za delo s prostovoljci, ki se vračajo s projektov v državah globalnega juga.

Naše izkušnje in refleksije o delu s prostovoljci povratniki – od Irske do Velike Britanije, Češke, Slovenije, Španije, Litve do Italije – so nam pomagale identificirati skupne teme in vprašanja, ki jih je bilo potrebno premisliti, v kolikor želimo iskreno poiskati nove poglede na svet, da bomo lahko kos izzivom skupnosti po svetu. Te vključujejo:

Pogled na mednarodno prostovoljstvo kot del učnega popotovanja: to potovanje se prične v trenutku, ko se rodi želja o obisku države globalnega juga in lahko traja vse življenje. Pomembno je, da se organizacije osredotočajo na aktivacijo učnega procesa, skozi katerega prostovoljci začnejo opazovati svet okoli sebe: to lahko vključuje orodja kot so dnevnik učenja, ki pomagajo prenesti izkušnje iz držav globalnega juga v akcijo za spremembe na globalnem severu.

Globalno učenje

Igra pomembno vlogo v prostovoljstvu. Z uporabo načel in pristopov globalnega učenja v naše programe, lahko spodbujamo preobrazbo naših prostovoljcev in jih podpiramo na njihovem potovanju k aktivnemu državljanstvu.

Aktivno učenje

Ta priročnik se poglobi tudi v pomen aktivnega državljanstva pri prostovoljstvu; vključuje praktične nasvete na podlagi izkušenj sedmih organizacij in analizo premika od mehkega do kritičnega prostovoljstva.

Ključna tema participacije

Zajema participacijo pri programih prostovoljstva in v okviru pošiljajoče organizacije; participacijo v gostiteljski skupnosti; in participacijo znotraj širše družbe. Vključili smo pričevanja, ki prikažejo gibanje prostovoljcev na poti participacije in verjemite, da so to najbolj učinkoviti načini za posredovanje vpliva, ki ga lahko ima mednarodno prostovoljstvo pri spodbujanju rasti posameznikov v aktivne državljanke.

Medtem ko pripravljamo priročnik, bodo novi Trajnostni razvojni cilji, ki bodo zamenjali Razvojne cilje tisočletja in bodo v veljavi do leta 2030, že v procesu finalizacije. Ne glede na to, ali bo prostovoljstvo posebej omenjeno v končnem delu, bodo prostovoljci še naprej igrali ključno vlogo na potovanju k enakosti in pravičnosti na globalni ravni in hvaležni smo prostovoljskim pošiljajočim organizacijam za priložnost, da lahko pomagamo pri podpori njihove edinstvene vloge.

“Ko želimo graditi zmožnosti in pomagati ukoreniniti nove agende, je lahko prostovoljstvo še eno močno sredstvo za implementacijo. Prostovoljstvo lahko pomaga razširiti in mobilizirati enote ter vključiti ljudi v nacionalno načrtovanje in implementacijo Trajnostnih razvojnih ciljev. Skupine prostovoljcev lahko pomagajo lokalizirati novo agendo z zagotavljanjem novih prostorov interakcije med vladami in ljudmi za konkretne in obsežnejše akcije.”

Literatura

“Because I am a Girl: The State of the World’s Girls 2014

– Pathways to Power”, Plan International: October 2014

“Declaration on Voluntary Work”, Government of Norway: 2014

“Global Agreements, Grassroots Advocacy, Youth and Governance in a Post-2015 World”, Restless Development: 2015

‘Partners for Change: young people and governance in a post-2015 world’ (Dave Walker, Paola Perezni-eto, with Gina Bergh and Kerry Smith); ODI, Plan, Restless Development: September 2014.

‘Volunteering and Social Activism: Pathways for Participation in Human Development’ (IAVE, UNV, CIVICUS: 2008).

“Walk Out Walk On: A Learning Journey Into Communities Daring to Live in the Future Now”, Deborah Frieze and Margaret Wheatley: 2011.

“Where do we go from here? A review of community participation methods”, Graham Day, Elspeth Morris and Peter Knight: 1998.

‘Active Learning’ from www.changingminds.org (2002-2015)

‘Appreciative Inquiry’ from www.centerforappreciativeinquiry.net

Sheehy, M. Naughton, F. and O’Regan, C. ‘Partners Intercultural Companion to Training for Transformation’ (2007)

‘Comhlámh’s Coming Home Training handbook’, Comhlámh (2013)

Participatory and Transcultural Quality Development in the Protestant Forum for Voluntary Services in Development Cooperation within the funding programme “weltwärts”, eFeF (2011)

